

"Europa viu una profunda crisi agrària com a conseqüència de les vaques boges i de la febre aftosa, crisi que provocarà canvis profunds en la política agrària comuna i per tant en tot el model agrícola europeu. Uns ja eren previstos, però d'altres no. En qualsevol cas, aquests són temps de transició cap a una nova manera d'entendre el món rural i, per tant, és bo que el congrés que s'ha anunciat aquí a les Illes Balears coincideixi amb aquest moment". Així s'expressà Albert Massot, doctor en dret, màster en direcció d'empreses i especialista en agricultura comunitària, tema sobre el qual treballa al Parlament Europeu. Massot va ser l'encarregat -en un acte celebrat a la Sala d'actes de la Banca March- d'obrir el foc en el tram preparatori del Primer Congrés Rural de les Illes Balears.

Europa després de les vaques boges

S.V.

Els canvis que s'intueixen en els despatxos de l'Administració europea vendran donats, precisament, per la multifuncionalitat de l'agricultura, un concepte que cada pic s'imposa més en els fòrums internacionals, segons el qual l'activitat agrària no només assumeix el paper tradicional de productora d'aliments, sinó d'altres com és ara la

tat, uns criteris superats per un paper que, tot i ser tan antic com la mateixa agricultura, mai no ha estat plenament reconegut.

Aquest nou paper és el que permet que persones com Albert Massot siguin optimistes, malgrat la crisi i a pesar que els estats membres de la Unió Europea no siguin partidaris de destinar més pressupost al manteniment del món rural. "Per resoldre la crisi de les vaques boges faran falta molts de doblers", digué el conferenciant, perquè s'hauran d'implantar noves garanties en els hàbits de producció d'aliments, hàbits dirigits no tant a la producció -que és allò que fins ara tenia el suport de la PAC- sinó al dret dels consumidors a una alimentació sana. D'altra banda, la multifuncionalitat és el concepte que permetrà que Europa defensi la PAC en contra de les pressions liberalitzadores que fins ara han dominat les negociacions amb l'Organització Mundial del Comerç.

QUARANTA ANYS D'HISTÒRIA

Albert Massot va recordar que la PAC, amb tots els seus defectes i amb totes les seves virtuts, va néixer en els anys seixanta quan només hi havia sis estats membres i quan la ressaca de la Guerra Mundial aconsellava garantir el proveïment d'aliments a la població. Per això la PAC, a la qual es dedicava el 80% de tot el pressupost comunitari, fou molt intervencionista des del primer moment. Imposà preus de garantia per encoratjar la producció dels productes bàsics per a l'alimentació, com els cereals. La conseqüència va ser passar d'una situació deficitària a una d'excedents i, per tant, a la necessitat de rectificar la política inicial per evitar aquests excedents i reduir la despesa agrícola dins dels pressupostos comunitaris.

Els canvis es donaren a partir dels anys vuitanta. Els doblers destinats a l'agricultura es varen reduir, tot i que encara suposen el 46% del total. Però la PAC s'ha convertit en un objecte de crítica. Durant anys va servir per regular una activitat que hom considera essencial, però que no pot sobreviure sense les subvencions i que, a pesar d'això, ha anat perdent població, més del 50% menys d'agricultors en els darrers vint anys. A poc a poc, al llarg dels anys noranta, la PAC anà substituint les polítiques de preus per ajudes directes, de manera que fos possible mantenir la renda dels pagesos sense posar en perill els acords internacionals, com el de Marrakesch del GATT. Els països extracomunitaris exigeixen la supressió de les subvencions per així poder competir amb els seus preus. Però el fet és que la PAC continuava afavorint més els grans productors que no els petits, la qual cosa incidia negativament en el teixit social del món rural.

DE L'AGENDA 2000 A LES VAQUES BOGES

Aquesta és, després de l'aprovació de l'Agenda 2000, el 1999 a Berlín i de l'aparició del fenomen de les vaques boges, la situació actual. El pressupost de la Unió Europea, tot i seguir destinant la major part dels doblers a l'agricul-

Les vaques en el punt de mira d'Europa.

preservació del paisatge o la conservació d'un medi ambient saludable. També, i a causa de la crisi de les vaques boges, la millora de la qualitat i de la seguretat alimentària. Fins ara, la PAC (la política agrària comuna) s'havia fixat sobretot en la garantia dels preus o en la productivitat

tura, és insuficient per fer front a l'actual crisi que, sobretot, és una crisi de confiança dels consumidors. Hi ha el perill, segons Albert Massot, de retornar a les polítiques nacionals, a la renacionalització de fet de la PAC, la qual cosa no sembla en absolut aconsellable. És cert que els canvis progressius han fet que la PAC sigui més transparent que no era fa uns anys, i que avui, més del 60% de la seva despesa es destini a ajudes directes, només un 9% a la intervenció i que, com a gran novetat, s'hagi incrementat el suport al desenvolupament rural amb un percentatge que arriba al 17% de la factura total.

En aquests moments la PAC impulsa una política de rendes sectorials, però que es distribueixen de manera no homogènia i, si tenim present les necessitats mediambientals i socials, de manera desigual i injusta. Els grans empresaris agraris són els més beneficiats, front als petits pagesos, la qual cosa, segons Massot, "no deixa de ser contradictòria a Europa, que defensa un model d'economia social de l'Estat". L'Agenda 2000 significà un intent de canvi, per introduir el foment al desenvolupament rural i l'ecosostenibilitat, així com per establir un sistema de modulació de les ajudes en funció de la capacitat productora. Però, en general, els canvis s'introdueixen a poc a poc. Dos anys després de l'aprovació de l'Agenda 2000, la PAC continua sent excessivament productivista.

I és en aquest moment quan cal parlar del futur. Albert Massot ho va fer a títol personal, tot i que des del coneixement de qui treballa a les oficines comunitàries i sap molt bé el terreny que trepitja. Segons Massot els pròxims anys, seran claus, amb dues fites importants, el 2002 i el 2006. Cal tenir present, d'entrada, l'exigència social cap a una PAC diferent, de la qual la crisi de les vaques boges n'és la prova més evident. Una exigència que es fa més palesa al grup de països formats per Itàlia, Suècia, Dinamarca, Holanda, Gran Bretanya i recentment, amb el nomenament d'una ministra "verda" com a responsable de la cartera d'agricultura. Aquest grup és partidari del canvi, però no és uniforme, sinó que defensen posicions que van des d'una major liberalització fins a un ruralisme més compromès que no només aspiri a un repartiment més just dels fons agrícoles comunitaris, sinó que incorpori altres elements de suport com el medi ambient i el paisatge.

LA CRISI IMPULSA ELS CANVIS

En qualsevol cas la crisi que pateix la ramaderia és tan greu que el canvi s'imposarà. El problema és saber com i quins seran els efectes que tindrà en concret sobre la nostra pagesia. Hi ha una forta contradicció entre la necessitat de canvi i la manca de finançament que es va fer evident a la recent Cimera de Niça, tot i que s'obre la possibilitat d'una revisió financera el 2002 que haurà de tenir present tant la crisi actual com l'adhesió de nous països de l'Est que són més agrícoles que els actuals membres de la UE, però que tenen una menor productivitat. L'ampliació de la Unió pot significar una empenya a les polítiques rurals, però suposarà nous problemes que afectaran el ritme del canvi de la PAC, perquè aquests estats no tenen condicions per complir ni les actuals exigències de control alimentari ni, per suposat, les que vendran com a solució a les vaques boges.

Però és que a més de resoldre el problema del finançament, la PAC haurà de fer front als acords als quals s'haurà d'arribar amb l'OMC, uns acords que a partir del 2006 marcaran una nova orientació del comerç a nivell mundial que afectaran tots els tipus de subvencions que reben els agricultors. Des de l'any passat, aquests acords es negocien a Ginebra, però les circumstàncies que envolten els encontres no són favorables. Si més no, la conferència de Seattle va ser un fracàs per a la Unió Europea, perquè fou impossible una negociació global sense la qual l'agricultura europea du les de perdre. Albert Massot es basa en la seva experiència comunitària per assegurar que negociar només l'agricultura, com es fa a Suïssa, no és bo.

I no obstant això, aquests horitzons d'incertesa són els que permeten a alguns, com al conferenciant que obrí el cicle previ del Congrés Rural, ser optimista, perquè, finalment, s'haurà d'imposar el criteri abans esmentat de multifuncionalitat de l'activitat agrària. No quedarà més remei que inventar nous tipus de suport a béns que el mercat no pot pagar, com són la conservació del medi ambient i l'entorn paisatgístic. S'haurà de promoure la funcionalitat de l'agricultura més que la seva productivitat, però perquè això sigui possible no podem oblidar que primer hi ha d'haver agricultura. "Sense agricultura, sense activitat agrària i sense pagesos no hi ha ni agroturisme, ni vigilància forestal, ni paisatge agrícola capaç de sobreviure". El pagès és, sens dubte, el principal grup social al qual s'ha de donar suport.

El món agrari forma part del paisatge.

